

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 01 липня 2024 року № 1942

УДК 633.88

Код UPOV: CORON_VAR

Методика
проведення експертизи сортів в'язелю барвистого (*Coronilla varia* L.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Coronilla varia* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 100 г.

2.3 Насіння повинно бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками, відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,30 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли не можливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють

у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Листок: форма (ознака 6);
- Листок: загострення верхівки (ознака 9);
- Суцвіття: форма (ознака 10);
- Біб: за довжиною (ознака 14);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 16).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів в'язелю барвистого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
2. PQ	Рослина: габітус VG 2	прямий напіврозлогий розлогий	3 5 7	
3. QL	Стебло: опушення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
4. (+) QL	Стебло: борозенка за довжиною VS 2	коротка середня довга	3 5 7	
5. QL	Стебло: порожнистість верхівкового міжвузля VS 2	відсутня наявна	1 9	
6. (*) (+) PQ	Листок: форма VS 1	непарнопериста парнопериста	1 2	
7. (+) QN	Листок: кількість листочків MS 2	мала середня велика	3 5 7	
8. PQ	Листочок: форма VS 2	овальна видовжена	1 2	
9. (*) QL	Листочок: загострення верхівки VS 2	відсутнє наявне	1 9	
10. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма VS 2	головчаста зонтикоподібна	1 2	
11. (+) QN	Суцвіття: кількість квіток MS, 2	мала середня велика	3 5 7	
12. (+) QN	Квітка: віночок за довжиною MS, 2	короткий середній довгий	3 5 7	
13. (+) QN	Квітконіжка: за довжиною MS 2	коротка середня довга	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. (*) (+) QN	Плід (біб): за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
15. (*) (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 3	мала середня велика	3 5 7	
16. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів в'язелю барвистого

**Коди фаз розвитку рослин сорту,
в які рекомендовано проводити спостереження**

Коди	Назви фаз розвитку
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Повна стиглість насіння

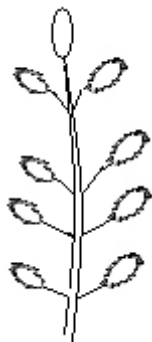
До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 30, середня – 30–60, висока – понад 60.

До 4. Стебло: борозенка за довжиною, частина стебла.

Визначення борозенки по довжині стебла (починаючи знизу стебла),
Коротка – до 1/2; середня – 1/2–2/3; довга – понад 2/3 стебла.

До 6. Листок: форма.

1

Непарнопериста

2

парнопериста

До 7. Листок: кількість листочків, шт.

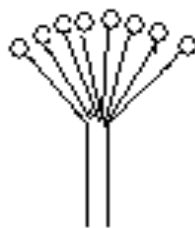
Мала – до 8; середня – 8–11; велика – понад 11.

До 10. Суцвіття: форма.

1

Головчаста

2

зонтикоподібна

До 11. Суцвіття: кількість квіток, шт.

Мала – до 15, середня – 15–20, велика – понад 20.

До 12. Квітка: віночок за довжиною, мм.

Короткий – до 7, середній – 7–12, довгий – понад 12.

До 13. Квітконіжка: за довжиною, мм.

Коротка – до 6, середня – 6–10, довга – понад 10.

До 14. Біб: за довжиною, см.

Короткий – до 4,5; середній – 4,5–7,0; довгий – понад 7,0.

До 15. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 4, середня – 4–5, велика – понад 5.

До 16. Рослина: час початку цвітіння, місяць, декада.

Ранній – до I декади травня;

середній – III декада травня;

пізній – I декада червня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоциоцентр. 1999. – С. 199.

2. Сорные растения СССР. Руководство к определению сорных растений СССР. / Под ред. Б. А. Келлер. – Т. 3. – Л.: АН СССР, 1934. – 448 с.

3. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області. / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 193.